

Sygn. akt II KK 451/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Krzysztof Cesarz (sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Barbary Nowińskiej,

w sprawie z wniosku **J. W.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe
aresztowanie

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 maja 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 sierpnia 2017 r., sygn. akt II AKa [...],

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt XII Ko [...],

**1) uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) w zaskarżonej części i
sprawę w tym zakresie przekazuje temuż Sądowi do ponownego
rozpoznania,**

2) nakazuje zwrócić wnioskodawcy kwotę opłaty od kasacji.

UZASADNIENIE

J. W. w osobistym wniosku z dnia 14 października 2014 r., zmienionym i uzupełnionym pismem z dnia 1 października 2015 r., wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 18.017.211 zł tytułem odszkodowania i 4.483.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie od dnia 27 maja 2002 r. do dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie V K [...] Sądu Rejonowego w W., w której wyrokiem z dnia 18 października 2012 r., uprawomocnionym w dniu 22 października 2013 r., został uniewinniony od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 22 grudnia 2016 r., XII Ko [...], na podstawie art. 552a § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 kwietnia 2016 r. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 310.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w pozostałym zaś zakresie oddalił wniosek o zadośćuczynienie i o odszkodowanie.

Apelacje od tego wyroku złożyli: prokurator, który, zarzuciwszy błąd w ustaleniach faktycznych, wniósł o obniżenie zadośćuczynienia od kwoty 186.000 zł, i pełnomocnik wnioskodawcy.

Pełnomocnik zarzucił:

I. odnośnie zadośćuczynienia za szkody spowodowane oczywiście niezasadnym aresztem:

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt. 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosku dowodowego polegającego na zasięgnięciu opinii biegłego ortopedy celem ustalenia wpływu pobytu wnioskodawcy w areszcie na stan jego zdrowia, w tym cierpienia z tym związane,

2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez wysnuwanie

przez Sąd wniosków dotyczących stanu chorobowego w oparciu o własną wiedzę w zakresie ortopedii i neurologii,

3. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 201 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnuwanie wniosków w oparciu o opinię stomatologiczną, która jest niekompletna, niespójna, zawiera luki i nieścisłości,

4. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez wysnuwanie błędnych i nieuprawnionych wniosków, jak również pozostawienie bez oceny istotnych wniosków z opinii stomatologicznej,

5. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia tj. naruszenie art. 201 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnuwanie wniosków przez Sąd w oparciu o opinię psychiatryczną, która jest niekompletna i niejasna,

6. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., poprzez wysnuwanie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

7. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 77 ust. 1 i art. 41 ust. 5 Konstytucji RP przez to, że kwota zasądzona zadośćuczynienia jest rażąco niska,

II. odnośnie szkód dotyczących utraconych korzyści, powstałych na skutek pozbawienia możliwości nabywania nieruchomości w celach lokacyjnych,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych polegających na zasięgnięciu opinii specjalistycznych,
 3. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek pozbawienia możliwości lokowania środków finansowych w nieruchomości podczas pobytu w areszcie, ponieważ szkoda nie została uprawdopodobniona,
- III. odnośnie szkód dotyczących utraconych korzyści, powstałych na skutek pozbawienia możliwości prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na doradztwie w nieruchomościach,
1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,
 2. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek braku możliwości uzyskiwania dochodu z prowadzonej działalności gospodarczej, gdyż szkoda nie została uprawdopodobniona,
- IV. odnośnie szkód dotyczących utraconych korzyści, powstałych na skutek pozbawienia możliwości dzierżawy gruntów rolnych,
1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych polegających na zasięgnięciu opinii specjalistycznej,
 2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków,

z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

3. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek pozbawienia możliwości wydzierżawienia gruntów rolnych, gdyż szkoda nie została uprawdopodobniona,

V. odnośnie szkód dotyczących utraconych korzyści, powstałych na skutek pozbawienia możliwości najmu lokalu mieszkalnego,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych polegających na zasięgnięciu opinii specjalistycznej,

3. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek pozbawienia możliwości najmu lokalu mieszkalnego, gdyż szkoda nie została uprawdopodobniona,

VI. odnośnie szkód powstałych na skutek pozbawienia możliwości pobierania pożytków naturalnych z sadu,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych polegających na zasięgnięciu opinii specjalistycznej,

3. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek pozbawienia możliwości pobierania pożytków naturalnych z sadu, gdyż szkoda nie została uprawdopodobniona,

VII. odnośnie szkód, powstałych na skutek pozbawienia możliwości skutecznego dochodzenia roszczeń od spółki E. S.A.,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

2. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek pozbawienia możliwości skutecznego dochodzenia roszczeń od spółki prawa handlowego podczas pobytu wnioskodawcy w areszcie,

VIII. odnośnie szkód powstałych na skutek wynajęcia obrońców,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., i w zw. z art. 167 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków i niezgodnie z doświadczeniem życiowym, z pominięciem istotnych dowodów, a także nie przeprowadzenia dowodów z urzędu,

2. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek wynajęcia więcej niż jednego obrońcę, podczas pobytu wnioskodawcy w areszcie,

IX. odnośnie szkód powstałych na skutek kradzieży elementów wyposażenia sadu oraz wyrębu i przywłaszczenia drzewostanu leśnego,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obraza mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków,

z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obrazą mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych polegających na zasięgnięciu opinii specjalistycznej.

3. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek kradzieży i przywłaszczenia mienia podczas pobytu wnioskodawcy w areszcie,

X. odnośnie szkód powstałych na skutek degradacji gruntów rolnych,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obrazą mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez wysnucie nieuprawnionych wniosków, z pominięciem istotnych dowodów, wbrew logice i niezgodnie z doświadczeniem życiowym,

2. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obrazą mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych polegających na zasięgnięciu opinii specjalistycznej,

3. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 2 k.c., poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek degradacji gruntów, gdyż brak dowodów, na to że przed aresztowaniem grunty były w dobrej kulturze rolnej,

XI. odnośnie szkód materialnych powstałych na skutek zniszczenia uzębienia,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż obrazą mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 201 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez nieuprawnione wyciąganie wniosków w oparciu o opinię specjalistyczną, która jest niekompletna, niespójna, zawiera luki i nieścisłości,

2. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 445 § 1 k.c., poprzez nie zasądzenie odszkodowania mimo uznania szkód materialnych w tym zakresie,

XII. odnośnie zadośćuczynienia i odszkodowania za szkody spowodowane stosowaniem dozoru policji,

1. naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k., gdyż ich obrazą mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. naruszenie art. 7 k.p.k. i w zw. z art. 41 k.p.k. i w zw. z art. 167 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. poprzez nie przeprowadzenie postępowania dowodowego,

2. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 361 § 2 k.c. i art. 445 § 1 k.c. poprzez błędne uznanie Sądu, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe na skutek stosowania dozoru policji przez okres lat,

XIII. odnośnie zasądzenia odsetek od zadośćuczynienia i odszkodowania,

1. naruszenie prawa materialnego w rozumieniu art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. poprzez błędne uznanie Sądu, że odsetki od zadośćuczynienia i odszkodowania za doznaną krzywdę należne są od dnia uprawomocnienia się wyroku w tej sprawie.

Pełnomocnik w konkluzji wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie wniosku w całości albo uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej żądania wniosku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2017 r., II AKa [...], Sąd Apelacyjny w [...] podwyższył zadośćuczynienie do kwoty 403.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt I), zaś w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok (pkt II).

W kasacji od rozstrzygnięcia zawartego w pkt II wyroku Sądu odwoławczego pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

I. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i sprowadza się do zaniechania rzetelnego rozważenia zarzutów apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczących naruszenia przez Sąd I instancji

przepisów prawa, który samodzielnie, bez zasięgnięcia opinii lekarza ortopedy uznał, że pobyt wnioskodawcy w areszcie przez okres 2 lat i 7 miesięcy nie miał wpływu na zwyrodnienie kręgosłupa,

II. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i sprowadza się do błędnego i nierzetelnego ustosunkowania się sądu odwoławczego do zarzutów apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczących naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa, który uznał, że opinia lekarza stomatologii jest wiarygodna, gdy w rzeczywistości opinia była wewnętrznie sprzeczna, niejasna, niespójna i niekompletna,

III. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i sprowadza się do zaniechania rzetelnego rozważenia zarzutów apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczących naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa, który uznał, że opinia psychiatryczno - psychologiczna jest wiarygodna, w sytuacji, gdy w rzeczywistości opinia specjalistyczna powstała bez badania wnioskodawcy, a nadto była niekompletna i niejasna,

IV. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. i sprowadza się do nie ustosunkowania się Sądu Apelacyjnego do zarzutów polegających na naruszeniu prawa przez Sąd I instancji, który przy ustalaniu zadośćuczynienia pominął szereg istotnych szkód psychicznych i moralnych powstałych na skutek przebywania wnioskodawcy w areszcie przez okres 2 lat i 7 miesięcy,

V. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., która sprowadza się do zaniechania rzetelnego rozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że odszkodowanie z tytułu utraty dochodów na skutek braku możliwości lokowania środków finansowych w nieruchomości jest nienależne, gdyż wnioskodawca nie wskazał żadnych konkretnych, realnych i pewnych transakcji, do których nie doszło wskutek

pozbawienia wolności, podczas gdy tej tezie przeczyło szereg innych dowodów, które nie zostały przez sąd poddane ocenie i wzięte pod rozwagę,

vi. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., która sprowadza się do zaniechania rzetelnego rozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że brak jest dowodów na potwierdzenie faktu, że na skutek pobytu w areszcie wnioskodawca zaniechał prowadzenia działalności gospodarczej i z tego powodu doznał uszczerbku w majątku, podczas gdy o rzeczywistych możliwościach zarobkowych wnioskodawcy świadczyło szereg innych dowodów, które nie zostały poddane ocenie i wzięte pod rozwagę,

vii. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt. 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że nieruchomości rolne wnioskodawcy nie mogły generować dochodu podczas pobytu wnioskodawcy w areszcie, w sytuacji, gdy o możliwościach pobierania pożytków finansowych w postaci czynszu dzierżawnego świadczyło szereg innych dowodów, które nie zostały poddane prawidłowej ocenie i wzięte pod rozwagę,

viii. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że niezasadne jest odszkodowanie za szkody spowodowane brakiem możliwości najmu mieszkania, gdyż brak jest dowodów, że najem mieszkania był zdarzeniem pewnym, podczas gdy tej tezie przeczyło szereg innych dowodów, które nie zostały poddane ocenie i wzięte pod rozwagę,

ix. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który pozostawił bez oceny szereg istotnych dowodów i nie zasądził odszkodowania

za utracone korzyści z sadu owocowego za okres pobytu wnioskodawcy w areszcie, gdyż nie udowodniono za pomocą faktur sprzedaży owoców z sadu przed aresztowaniem, w sytuacji, gdy prawo stanowi, że utracone korzyści za pożytki naturalne z kultur wieloletnich ustalane są w formie operatów szacunkowych sporządzanych przez rzeczoznawców majątkowych,

x. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że szkoda na inwestycji mieszkaniowej w spółce E. S.A. nie miała związku przyczynowo – skutkowego ze stosowaniem aresztu tymczasowego wobec wnioskodawcy, w sytuacji gdy tej tezie przeczyło szereg innych dowodów, które nie zostały poddane ocenie i wzięte pod rozwagę,

xi. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do zaniechania rozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że szkoda w majątku wnioskodawcy, która powstała na skutek wynajęcia dodatkowych obrońców podczas stosowania aresztu tymczasowego nie miała żadnego związku przyczynowo – skutkowego ze stosowaniem aresztu, w sytuacji, gdy szereg innych dowodów, nie wziętych pod uwagę przez Sąd I instancji świadczyło, że było odmiennie,

xii. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez sąd I instancji, który uznał, że szkody spowodowane kradzieżą drzewostanu i elementów wyposażenia sadu wnioskodawcy nie mają związku z jego pobytem w areszcie, w sytuacji gdy szereg dowodów pozostawionych przez Sąd I instancji bez oceny wskazuje, że ta teza jest błędna,

xiii. obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego naruszenia prawa przez Sąd I instancji, który uznał, że

szkody spowodowane degradacją gruntów rolnych wnioskodawcy nie mają związku z jego pobytem w areszcie, w sytuacji gdy szereg dowodów pozostawionych przez Sąd bez oceny wskazuje, że ta teza jest błędna,

xiv. rażące naruszenie prawa, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na obrazie przepisów postępowania przez Sąd odwoławczy, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 k.p.k., która sprowadza się do nierozważenia zarzutu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy dotyczącego nie przeprowadzenia przez Sąd I instancji postępowania dowodowego dotyczącego szkód spowodowanych stosowaniem bezprawnego środka zapobiegawczego w postaci dozoru policji,

xv. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego tj.,

a) obrazę art. 77 ust. 1 i art. 41 ust. 5 Konstytucji RP przez to, że kwota zadośćuczynienia za stosowanie aresztu przez okres 2 lat i 7 miesięcy jest symboliczna,

b) obrazę art. 361 § 1 i 2 k.c., oraz art. 552 k.p.k. w zw. z art. 421 i art. 417 k.c. polegającą na niezastosowaniu tych przepisów mimo istnienia przesłanek dla zasądzenia odszkodowania,

c) obrazę art. 445 § 1 k.c. polegającą na nieuwzględnieniu wszystkich elementów krzywdy przy określaniu wysokości zadośćuczynienia,

d) obrazę art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. polegającą na niezasądzeniu odsetek od zadośćuczynienia i odszkodowania od dnia złożenia wniosku w tej sprawie,

e) obrazę art. 5 ust. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegającą na pozbawieniu wnioskodawcy możliwości uzyskania pełnego odszkodowania za niezgodne z zasadami Konwencji pozbawienie wolności.

Skarżący się wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Regionalnej w [...] w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej. Natomiast prokurator Prokuratury Krajowej na rozprawie kasacyjnej wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej co

do zadośćuczynienia i uchylenie zaskarżonego wyroku co do odszkodowania, a następnie przekazanie sprawy w tej części Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzutom rażącego naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. nie można odmówić słuszności, podobnie jak wielu twierdzeniom kasacji o możliwości istotnego wpływu tego naruszenia na treść zaskarżonego wyroku. Takiej oceny nie zmienia fakt, że niektóre jej argumenty są chybione, zaś niektóre wywody tego Sądu – trafne. Np. prawidłowo Sąd Apelacyjny odniósł się do sposobu skonstruowania zarzutów apelacyjnych, twierdząc na kanwie dotyczących odszkodowania, że zarzuty obrazy prawa materialnego aktualizują się w razie niekwestionowania ustaleń faktycznych. Tymczasem w apelacji nie podnoszono zarzutów błędności tych ustaleń, również w odniesieniu do zadośćuczynienia. Jednak w każdym zarzucie apelacji, dotyczącym zadośćuczynienia (z wyjątkiem pkt I ppkt 7) i odszkodowania, najpierw postawiony był zarzut obrazy przepisów postępowania. Następnie już w uzasadnieniu apelacji pełnomocnik wskazał na skutki tej obrazy dla określenia wysokości zadośćuczynienia albo na skutki w postaci uznania braku związku przyczynowego między aresztowaniem a szkodą lub w postaci niewykazania przez wnioskodawcę, że określona szkoda powstała. Formalny brak zarzutów błędu w ustaleniach faktycznych był usuwalny przez odczytanie apelacji przy pomocy klauzuli interpretacyjnej określonej w art. 118 § 1 k.p.k. Niezachowanie właściwej formy redakcji tej skargi nie zwalniało Sądu odwoławczego od rzetelnego ustosunkowania się do zarzutów obrazy prawa procesowego i jego skutków w postaci wadliwych ustaleń faktycznych.

- I. Co do zadośćuczynienia za krzywdy wnioskodawcy – W zarzutach z pkt I ppkt 1 – 5 (s. (...) apelacji) oraz w ich uzasadnieniu kwestionowano bazowanie Sądu I instancji na opiniach biegłego stomatologa, biegłego psychiatry, oddalenie przez Sąd wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ortopedy, danie pierwszeństwa ocenie dokumentów i opinii biegłych kosztem zeznań wnioskodawcy, jego matki – I. W. i brata R. W., czy ciotki J. G. (siostry matki wnioskodawcy). W zarzucie z pkt I ppkt 5 oraz jego rozwinięciu na s. 19 – 26

apelacji wskazywano, jakie krzywdy, doznane przez wnioskodawcę i dowody na ich potwierdzenie, zostały pominięte przez Sąd Okręgowy. Sąd odwoławczy w części uzasadnienia poświęconej zadośćuczynieniu najpierw przypomniał, jakie okoliczności należy brać pod uwagę przy określaniu jego wysokości, podał przesłanki miarkowania zadośćuczynienia oraz zwrócił uwagę na brak zobiektywizowanych kryteriów decyzji w tym zakresie, co powoduje pozostawienie jej do swobodnego uznania Sądu. Wyrazem tego jest treść art. 445 § 1 k.c., w którym mowa o „odpowiedniej” sumie tytułem zadośćuczynienia. Natomiast ustosunkowując się do zarzutów apelacji i motywów na jej poparcie Sąd odwoławczy ograniczył się do stwierdzenia, że „Sąd *meriti* nie pominął żadnej z istotnych okoliczności mającej wpływ na wysokości zadośćuczynienia..” (s. 12), a „nadanie właściwego znaczenia wszystkim okolicznościom wymienionym przez Sąd Okręgowy na stronach 30 – 44 uzasadnienia oraz tym podniesionym przez autora apelacji, które dotyczą skutków tymczasowego aresztowania dla zdrowia psychicznego i stanu psychiki wnioskodawcy (...) skutkowało ustaleniem wysokości zadośćuczynienia w kwocie 403.000 zł, czyli 13.000 zł za jeden miesiąc tymczasowego aresztowania. W ocenie Sądu odwoławczego tak ustalona kwota uwzględnia w sposób należyty i właściwy wszystkie zebrane w sprawie dowody oraz wyżej wskazane okoliczności dotyczące zarówno długości izolacji wnioskodawcy, jego sposobu życia i pozycji w społeczeństwie przed zastosowaniem tymczasowego aresztowania jak również stopień uciążliwości, z jakim wiązało się stosowanie tymczasowego aresztowania w zakresie dolegliwości fizycznych, przeżyć natury moralnej oraz całokształtu skutków stosowania tego środka zapobiegawczego dla osoby J. W.”. Rzecz jednak w tym, że obowiązkiem sądu odwoławczego, nałożonym przez art. 457 § 3 k.p.k., jest takie rozważenie zarzutów apelacyjnych i argumentów powołanych na ich poparcie, które nie pozostawi wątpliwości, że sąd ten miał je w polu widzenia, a nie również każdej innej apelacji kwestionującej przesłanki i wysokość zadośćuczynienia. Świadectwem należytego rozważenia zarzutów jest oczywiście treść uzasadnienia sądu odwoławczego. Bowiem na podstawie jedynie tego dokumentu

sprawozdawczego można sprawdzić, czy wymogi z art. 457 § 2 k.p.k. zostały dochowane. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie pozwala na wysnucie takiego wniosku. Wprawdzie Sąd Apelacyjny na s. 13 nawiązuje do okoliczności podniesionych w apelacji, ale w takim stopniu ogólności, że wywód ten sprawia nieodparte wrażenie tylko kontynuacji ogólnych uwag ze s. 12 uzasadnienia. Ocena taka wynika z lektury apelacji i motywów Sądu odwoławczego. Zarówno zarzuty, jak i wywody zawarte w uzasadnieniu skargi były bardzo konkretne (nie wdając się w ocenę ich trafności) np. co do niezasadności oddalenia wniosku o zasięgnięcie opinii biegłego ortopedy czy wad opinii biegłego stomatologa albo pominięcia okoliczności potęgujących krzywdę wnioskodawcy np. wymienionych na s. 21 – 26 uzasadnienia apelacji. Dowodem rzetelnego odniesienia się do apelacji byłoby podanie przez Sąd odwoławczy, dlaczego słuszne było niedopuszczenie biegłego ortopedy czy wykazanie, że przytoczone na wymienionych stronach apelacji okoliczności mieściły się w określonej przesłance zadośćuczynienia przyjętej przez Sąd Okręgowy. Wielość zarzutów apelacji i ich zróżnicowanie motywacyjne wymagały wprawdzie żmudnego, ale koniecznego skonfrontowania ich z wywodami Sądu I instancji, a następnie nadpisania, które okoliczności podnoszone w apelacji Sąd ten ocenił, i czy prawidłowo, które zaś okoliczności są nowe w apelacji, i – odniesienia się do nich. Nie wystarczało też odesłanie do s. (...) uzasadnienia Sądu I instancji, po pierwsze, ze względu na wskazaną już konkretność zarzutów i argumentów ich wspierających (co nie przesądza ich słuszności) i po drugie, wielowątkową treść motywów Sądu na wskazanych stronach. Sąd odwoławczy może oczywiście odsyłać do uzasadnienia Sądu I instancji, ale z podaniem, który konkretnie zarzut nie uwzględnia argumentacji tego Sądu, jest z nią tylko polemiką albo nie ma zakotwiczenia w materiale dowodowym, jest nielogiczny czy pozbawiony wsparcia wiedzy albo sprzeczny z doświadczeniem życiowym. Generalnie, rolą Sądu odwoławczego jest rozważenie zarzutów apelacyjnych i danie temu wyrazu w uzasadnieniu, a nie odsyłanie skarżącego się do tego, co napisał Sąd I instancji.

Wskazane uchybienia Sądu Apelacyjnego czynią przedwczesną ocenę, czy zasądzona kwota zadośćuczynienia jest odpowiednia w rozumieniu art. 445

§ 1 k.c., nawet gdyby przejść do porządku nad niedopuszczalną praktyką wskazywania kwoty zadośćuczynienia przypadającej na miesiąc aresztu. Takie „przeliczanie” jest z gruntu chybione. Wnioskodawca był pozbawiony wolności 2 lat 6 miesięcy i 20 dni. Nie oznacza to przecież, że każdego miesiąca np. jednakowo cierpiał z powodu schorzeń uzębienia, jednakowo odczuwał skutki przebywania w celi (kwestia przyzwyczajenia albo nie do warunków bytowania) czy skutki braku stałego kontaktu z bliskimi, albo też – niemożność wykonywania pracy zgodnie z kwalifikacjami i zainteresowaniami.

II. Co do wysokości odszkodowania – na tle roszczeń o *damnum emergens* i *lucrum cessans* tym bardziej aktualne pozostają uwagi o zadaniach sądu odwoławczego wynikających z dyspozycji z dyspozycji art. 433 § 2 k.p.k. i 457 § 3 k.p.k. Po pierwsze dlatego, że odnośnie samego odszkodowania postawiono w apelacji jedenaście zarzutów na tym samym poziomie konkretyzacji i argumentacji, jak co do zadośćuczynienia, i po drugie, z uwagi na jeszcze bardziej powierzchowne ustosunkowanie się Sądu odwoławczego do obecnie omawianej materii. Najpierw Sąd ten stwierdził, że w apelacji nie wykazano wpływu obrazy przepisów postępowania na treść wyroku Sądu I instancji. Ale to twierdzenie Sądu II instancji pozostało gołosłownym. Należyte wykonanie dyspozycji art. 433 § 2 k.p.k. i 457 § 3 k.p.k. polega przecież na tym, że to Sąd odwoławczy musi „udowodnić” brak wykazania w środku odwoławczym wpływu uchybień na treść wyroku. Autor apelacji stawiał tezy np. o niezasadnym pominięciu dowodów z zeznań wnioskodawcy i zgłoszonych przez niego świadków, o bardzo zawansowanych przygotowaniach do nabycia nieruchomości (zarzut z pkt II), o dzierżawieniu gruntów rolnych (zarzut z pkt IV), o pobieraniu pożytków z sadu (zarzut z pkt VI), co miało ulec przerwaniu przez aresztowanie wnioskodawcy. Do tych i innych kwestii, będących osnową zarzutów, powinien ustosunkować się Sąd odwoławczy, uprzednio ewentualnie pogrupowawszy zbieżne argumenty wyartykułowane na tle poszczególnych rodzajów szkód, a więc dać wyraz w uzasadnieniu, że miał w polu widzenia te argumenty, i dlaczego uznał je za niezasadne. *Nota bene*, Sąd odwoławczy dopiero po stwierdzeniu, że skarżący się nie wykazał wpływu obrazy przepisów na treść wyroku, podnosił, iż skarżący nie wykazywał również obrazy art. 7, 410,

170, 193 § 1, 210 czy 167 k.p.k. I tu Sąd nie podał zresztą jakiegokolwiek argumentacji. A przecież procedowanie Sądu powinno mieć odwrotną kolejność. Najpierw sąd odwoławczy bada i ocenia, czy doszło do naruszenia przepisów procesowych. Jeżeli sąd stwierdza, jak w tej sprawie, że naruszenia takiego nie było, to w ogóle nie aktualizuje się kwestia badania i wypowiedzi, czy obraza mogła mieć wpływ na treść wyroku (skoro przecież nie nastąpiła). Na koniec Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd I instancji wszechstronnie i wnikliwie odniósł się do poszczególnych elementów wniosków, wymieniając te elementy (s. (...) motywów Sądu II instancji). Ale znów rzecz w tym, że zabrakło tego, co jest istotą procedowania apelacyjnego – ustosunkowania się do zarzutów apelacji i argumentów powołanych na ich poparcie.

Podsumowując, doszło do rażącego naruszenia przez Sąd odwoławczy dyspozycji art. 433 § 2 k.p.k. i 457 § 3 k.p.k., przy czym uchybienie obowiązkom wynikającym z tego pierwszego przepisu mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku. I to mimo słusznej, lecz niewystarczającej konstatacji Sądu Apelacyjnego, że na wnioskodawcy ciąży obowiązek wykazania, iż: doszło do szkody niematerialnej i materialnej, istnieje normalny związek przyczynowy między aresztowaniem a szkodą, nie wszystkie uszczerbki można naprawić w postępowaniu karnym (s. 18 motywów).

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd odwoławczy postąpi według powyższych wskazań, czemu da odpowiedni wyraz w ewentualnych pisemnych motywach wyroku.

Dyspozycja art. 436 k.p.k. zezwalała Sądowi kasacyjnemu na ograniczenie się do dotychczasowej wypowiedzi. Na marginesie można tylko zauważyć, że:

– wnioskodawca wystąpił z oddzielnym wnioskiem sporządzonym w dniu 3 października 2016 r. o odszkodowanie i zadośćuczynienie wynikłe z zastosowania dozoru policji. Sprawa została wpisana do rejestru Ko pod nr (...) (k. (...) akt głównych). W tejże sprawie w dniu 30 listopada 2017 r. zapadł nieprawomocny wyrok, zaskarżony apelacją przez pełnomocnika, przekazaną do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) (k. (...) akt SN). Niezrozumiały jest zatem powód czynienia Sądom w tej sprawie zarzutów z pkt XII apelacji i pkt XIV kasacji,

- w świetle przepisów poprzednio i obecnie obowiązujących, ustalenie (wyznaczenie) obrońcy następuje w związku z toczącym się postępowaniem. Jeżeli wnioskodawca stwierdzi, że musiał ustanowić więcej niż jednego adwokata z uwagi na zastosowanie tymczasowego aresztowania, to dla uzyskania odszkodowania stanowiącego równowartość wynagrodzenia dodatkowych obrońców, musi też wykazać związek między aresztem a koniecznością korzystania z więcej niż jednego adwokata oraz, oczywiście, wysokość szkody, przede wszystkim – dokumentami,
- przy rozstrzyganiu o początku biegu odsetek należy mieć w polu uwagi również uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1991 r. I KZP 35/91 (OSNKU 1992, z. 3 - 4, poz. 26),
- dopuszczenie dowodu z opinii biegłego dla oszacowania strat i nieosiągniętych korzyści aktualizuje się dopiero w razie ustalenia, że doszło do szkody i powstaje ona w związku z tymczasowym aresztowaniem, a zarazem konieczna jest wiedza specjalna,
- są różne podstawy zasądzenia odszkodowania (art. 361 k.c.) i zadośćuczynienia (art. 445 § 1 k.c.). Koszty leczenia zębów wnioskodawcy nie powinny być wliczone w kwotę zadośćuczynienia (patrz s. 41 uzasadnienia Sądu I instancji), ale stanowić odrębną pozycję odszkodowania.